

απόψεις

Η συζήτηση για την επιτάχυνση της φορολογικής δικαιοσύνης

Αφορμή για τις σημερινές «Απόψεις» έδωσε η προ μηνός συμμετοχή μου σε συζήτηση με στελέχη του Παρατηρητηρίου Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος, εντός του ΣΕΒ, με θέμα την επιτάχυνση της απονομής δικαιοσύνης.

Η ευαισθησία της Στήλης για την άμεση, αποτελεσματική και απρόσκοπτη παροχή έννομης προστασίας έχει πολλές φορές αποτυπωθεί. Από την εφαρμογή του Ν.3900/2010 (1.1.2011), με τον οποίο επήλθαν οι πλέον ουσιαστικές των τελευταίων δεκαετιών τομές στη δικονομία των φορολογικών διαφορών, έχουν ήδη περάσει πλέον των τριών ετών. Γνώμονας των αλλαγών αυτών ήταν η πρόταξη έναντι του δικαϊώματος για παροχή έννομης προστασίας της εξυπηρέτησης του δημοσίου συμφέροντος, όπως αυτό εξειδικευόταν ως ανάγκη επιτάχυνσης της φορολογικής δικαιοσύνης. Κατά τα τελευταία αυτά τρία έτη, η δημοσιονομική κρίση στην χώρα οξύνθηκε έντονα και κατέστησε την ανάγκη εξυπηρέτησης των δημοσιονομικών αναγκών του κράτους, εθνικό και υπέρτατο λόγο δημοσίου συμφέροντος. Τέτοιας δε βαρύτητας για την επιβίωση του κράτους ήταν η ανάγκη άμεσης συλλογής εσόδων, ώστε προκειμένου αυτή να εξυπηρετηθεί, το δικαίωμα σε δίκη και ιδίως το δικαίωμα σε παροχή αποτελεσματικής προσωρινής δικαστικής προστασίας υποχώρησε, συστράφηκε προς τον πυρήνα του.

Η επιτάχυνση στην απονομή της διοικητικής δικαιοσύνης εξακολουθεί ακόμη και σήμερα να συνιστά ζητούμενο, αφού εκκρεμούν ακόμη ενώπιον της διοικητικής δικαιοσύνης περίπου 110.000 ανοικτές δικογραφίες. Η ταχεία απονομή δικαιοσύνης συνιστά δομικό στοιχείο της δημοκρατικής λειτουργίας και του κράτους δικαίου. Όμως, η ταχύτητα στην απονομή της δικαιοσύνης δεν εξαρτάται μόνο ή πάντως δεν εξαρτάται κυρίως από τον τρόπο και την αποτελεσματικότητα ή όχι που αυτή είναι δομημένη.

Εξηγούμαστε. Η δικαιοσύνη συνιστά την τρίτη, από τις τρεις, ανεξάρτητη κρατική εξουσία. Ο εγγυητικός θεσμικός της ρόλος συνίσταται στον έλεγχο των δύο άλλων εξουσιών, της νομοθετικής που θεσπίζει δικαϊκό πλαίσιο και της εκτελεστικής που εφαρμόζει τα όσα έχουν νομοθετηθεί. Έτσι, το βάρος του ελεγκτικού - εγγυητικού έργου της δικαιοσύνης εξαρτάται κυρίως από τον τρόπο με τον οποίο οι δύο προηγούμενες εξουσίες (νομοθετική, εκτελεστική) επιτελούν το έργο τους.

Αν ο νομοθέτης επιμένει σε αντισυνταγματικές ρυθμίσεις, αν κινείται σε γκρίζες ζώνες στάθμισης μεταξύ ατομικών δικαιωμάτων και σκοπών δημοσίου συμφέροντος, τότε είναι προφανές ότι η δικαστική εξουσία θα δεχθεί σημαντικό όγκο αιτημάτων για έννομη θεραπεία. Η με απλή δε νομοθετική παρέμβαση, χωρίς αντίστοιχο εγγυητικό συνταγματικό πλαίσιο, παραγωγή δικαστικών αποφάσεων με τελικά ισχύ καθολικού δεδικασμένου, υπό τη μορφή πρότυπων δικών, επιφέρει ακόμη μεγαλύτερη δυσλειτουργία στην απονομή φορολογικής δικαιοσύνης. Και τούτο διότι, χωρίς συνταγματικά εκέγγυα, μετατρέπει τον αποσπασματικό και παρεμπόδιοντα έλεγχο της συνταγματικότητας των νόμων που έχει επιλεγεί ως τρόπος ελέγχου της συνταγματικότητας από τον συνταγματικό νομοθέτη του μεταπολιτευτικού Συντάγματος, σε συγκεντρωτικό τελικά έλεγχο συνταγματικότητας. Και μάλιστα, χωρίς δυνατότητα δικανικής υπαγωγής των επιμέρους συντρεχόντων πραγματικών περιστατικών στον ελεγχόμενο για τη τυχόν αντισυνταγματικότητα του κανόνα δικαίου.

Περαιτέρω, αν η εκτελεστική εξουσία, και στην προκειμένη περίπτωση η φορολογική διοίκηση, επιμένει σχεδόν κατά σύστημα να εκδίδει παράνομες ως προς την προδικασία ή τον τύπο ή την ουσία ατομικές διοικητικές πράξεις, τότε είναι προφανές ότι η υπερβάρυνση της διοικητικής δικαιοσύνης δεν θα σταματήσει. Και ούτε θα περιοριστεί, όσα μέτρα και αν λάβει ο φορολογικός νομοθέτης, ώστε να περιορίσει το δικαίωμα του φορολογούμενου να αιτηθεί έννομης προστασίας. Η έλλειψη επιμόρφωσης του φορολογικού διοικητικού προσωπικού, η έλλειψη πληροφόρησης στα νέα νομολογικά δεδομένα και τέλος η έλλειψη πειθαρχικού ελέγχου έναντι συνεχιζόμενων αντίθετων στον Νόμο και στα νομολογιακά δεδομένα πρακτικών της φορολογικής διοίκησης είναι προφανές ότι ευθύνονται άμεσα για την επιβάρυνση της διοικητικής δικαιοσύνης. Αναρωτιόμαστε, υπάρχουν στατιστικά στοιχεία για το πόσες προσφυγές αφορούσαν στο ελάττωμα της έκδοσης πράξης φορολογικού προστίμου χωρίς προηγούμενη ακρόαση, χωρίς νομότυπη σύνταξη έκθεσης κατάσχεσης, χωρίς ορθή επιμέτρηση κ.ο.κ.; Πώς, άραγε, να μην υπερβαρυνθεί η φορολογική δικαιοσύνη, όταν πλέον της δεκαετίας από τα πρώτα νομολογιακά δεδομένα, η φορολογική διοίκηση αρνείτο να επιδώσει κλήση σε ακρόαση; Χιλιάδες και χιλιάδες είναι οι εκδοθείσες χωρίς ακρόαση πράξεις, η εκδίκαση των οποίων υπερβάρυνε τη φορολογική δικαιοσύνη και οι οποίες τελικά ακυρώθηκαν για να επανεκδοθούν.

Η λύση, λοιπόν, δεν είναι ο περιορισμός του δικαιώματος πρόσβασης σε έννομη προστασία, ιδίως τώρα που η χώρα φαίνεται να κάνει βήματα προς μια ομαλοποίηση. Διότι, αν αυτή ήταν η λύση, τότε αποτελεσματικότερη θα ήταν η πλήρης κατάργηση της δικαιοσύνης. Έτσι δεν θα υπήρχαν πια εκκρεμείς υποθέσεις. Η ουσιαστική λύση δεν μπορεί παρά να είναι αφενός η αποκατάσταση της δημοσιονομικής ισορροπίας της χώρας, ώστε να εκλείψει η ανάγκη νομοθετικών ακροβασίων. Και αφετέρου, η αναδιάταξη της φορολογικής εξουσίας, ώστε ο αριθμός έκδοσης από αυτή νόμω και ουσία αβάσιμων πράξεων να περιοριστεί σε λογικώς αποδεκτά ποσοστά.

Έως τότε, η συζήτηση για την επιτάχυνση της φορολογικής δικαιοσύνης θα συνεχίζει ατέρμονα και με επικίνδυνες συνέπειες να απασχολεί τον κοινωνικό μας ιστό.

Ασπασία Μάλλιου